

СЕРГІЙ ЖАДАН (1974)

Зміст

Відомості про митця	1
«Музика, очерет»	2
«Смерть моряка річкового флоту»	3
Джерела	4

Відомості про митця

1. Загальні відомості. С.Жадан – поет, прозаїк; «законодавець моди в молодій українській поезії». Він відмовляється від традиційних національних образів, вважаючи їх за штампи. Уникає наслідування Т.Г.Шевченка, не згадує запорізьких козаків, калину, тополь, вербу та інші поетичні символи.

2. Місце народження. Поет народився 23 серпня 1974 року на Старобільщині Луганської області.

3. Освіта. У 1996 році закінчив Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, факультет українсько-німецької філології. У 1996–1999 рр. навчався в аспірантурі цього ж університету. Захистив дисертацію, присвячену українському футуризму: «Філософсько-естетичні погляди Михайля Семенка» (2000).

З 2000 року викладач кафедри української та світової літератури університету. З 2004 — незалежний письменник.

4. Громадська діяльність.

1991 організував літературний гурток неофутуристського спрямування «Червона Фіра»

2004 За часів Помаранчевої революції комендант наметового містечка у Харкові

2011 участь в акції, спрямованій проти закону «Про захист суспільної моралі».

2013 участь у Євромайдані міста Харкова.

2016-2019 член Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка.

С.Жадан є членом Асоціації українських письменників, а з лютого 2000 року ще й віце-президентом АУП. Був членом літературної корпорації «Червона Фіра». Співредактор часопису «Гігієна».

5. Новаторство. Поєднання української поетичної традиції (футуристичної, семенківської) із панк- і рок- субкультурами, зі знаково-символічною розмірністю буття занепалих промислових маргінесів сучасного східноукраїнського міста; інтелектуальна гра як форма самовияву; епатаж, нецензурна лексика як спосіб підкреслити нетрадиційний характер своєї лірики.

6. Поетичні збірки: «Тамплієри», «Рожевий дегенерат» (1993), «Неп», «Генерал Юда» (1994), «Цитатник» (1995), «Пепсі» (1998), «Два міста» (2000)

7. Проза: романи «Депеш Мод» (2004), «Anarchy in UKR», «Ворошиловград», збірка повістей «Гімн демократичної молоді» тощо.

8. Особливості творів: балансування на межі, неприкаяність, бездомність, утеча, криза самоідентифікації, деформація і дроблення простору як наслідок негармонійності світу, маргінальність героїв

«Музика, очерет»

Музика, очерет, на долоні, руці. Скільки пройде комет крізь понадхмар'я ці. Як проступа тепло через ріки, міста. Все, що у нас було — тільки ця висота.	Все, що трималось вій, голос печальний, плач, я скидаю на твій автовідповідач. Поїзд твоїх химер не зупиняє біг, нам з тобою тепер падає різний сніг.	Нарізно кров поспіша, солотко шириться лет, тихо росте душа, мов ламкий очерет.
--	--	--

1. **Рід:** лірика

2. **Вид лірики:** інтимна лірика.

3. **Збірка** – “Балади про війну та відбудову” (2001)

4. **Композиція:** 5 строф

5. **Сюжет.** Перші дві строфи ліричний герой констатує те, що він розлучився зі своєю коханою, але повинно пройти немало часу, щоб він забув своє почуття. Третя строфа – змирення з тим, що вже відбулось і прощання з усім, «скидання» усіх почуттів. Останні дві строфи свідчать про розуміння героєм того, що він усвідомлює, що шляхи їхні розійшлися і чим далі, тим більше між ними відстань. Повільно загоюються рани ліричного героя і його душа «починає рости», тобто розвиватись і йти назустріч новому досвіду.

5. **Тема:** зображення суму від завершення романтичних стосунків.

6. **Ідея:** передати особливе почуття туги й прийняття розлуки з коханою людиною.

7. **Основна думка:** нам з тобою тепер / падає різний сніг.

8. **Провідний мотив:** почуття, красиві і високі, не обмежуються ані годиною, ані віком.

9. **Настрій:** сумний; туга за коханою людиною і прикре змирення з цією розлукою, прийняття невідворотного і намагання жити з цим почуттям.

10. **Ліричний герой** глибоко переживає розлуку з коханою («нам з тобою тепер падає різний сніг»). Йому залишаються спогади про музику ламких очеретів, про висоту, де були у двох. І солотко завмирає, «тихо росте душа» в пригадуванні щастя і в його передчутті

11. **Алюзії:** П.Верлен «Осіння пісня», Г.Аполлінер «Міст Мірабо»

12. **Художні засоби:**

Епітети: голос печальний, різний сніг, ламкий очерет.

Метафори: проступа тепло / через ріки, міста; Все, що трималось вій, / голос печальний, плач, / я скидаю на твій / автовідповідач; Поїзд твоїх химер / не зупиняє біг, / нам з тобою тепер; Нарізно кров поспіша.

Персоніфікація: тихо росте душа.

Літота: Все, що у нас було — / тільки ця висота.

Порівняння: тихо росте душа, / мов ламкий очерет

13. **Символічні образи**

Висота — чистота взаємин, безкорисливі почуття й щирість намірів.

Іній, сльози на віях — теперішній холод у душі як ознака втрати.

Очерет — ламка й крихка сутність щастя, юної душі, усвідомленням того, що для закоханої пари цей досвід виявився також різним.

14. **Римування:** перехресне.

15. **Висновок.** Ліричному героєві стає водночас боляче й солотко від взаємного віддалення в передчутті нового щастя. Проте найголовнішим виявляється не очікування майбутнього кохання, а дорослішання, вміння брати уроки з минулого, зберігати внутрішню красу душі, подібну до крихкого очерету.

“Смерть моряка річкового флоту”

Смерть моряка річкового флоту схована в прибережній глині, доки він робить свою роботу, доки мусони стоять в долині.	кинула все, що тримала досі, ховає дощі глибоко в тілі. Чуєш, за міддю в її волоссі плачуть риболовецькі артілі?	На скумбрії плавники пурпурові, на рвані потоки нічного вітру, на вірну смерть від чорної крові, чорної крові, технічного спирту.
Стишені баржі, рухливі шхуни, що пропливають за течією, торкають хребта його басові струни, говорять: вона не буде твоєю,	Тому пливи собі повз пороги, повз мерехкі електричні турбіни, подали від своєї тривоги, подали від цієї країни.	Тоді проситимеш трохи ласки, щоби було не надто жорстоко, щоб не забули тобі покласти по срібній монеті на кожне око.
вона, ця жінка, зі сріблом у горлі, із серцем зі слонової кістки, настоюється на своєму горі, не дочекавшись від тебе звістки,	На золоті вогні малярії, на стомлений голос діви Марії, на обважнілі одеські тумани, на теплі від мулу і жиру лимани.	Потім п'ятьма набіжить звідусюди. Потім зірки перестануть снитись. А потім і серце змушене буде спинитись.

1. Рід – лірика

2. Жанр - вірш має певні ознаки балади

3. Вид лірики - інтимна

4. Збірка «Ефіопія» (2009)

5. Композиція – 9 строф

6. Сюжет. Спочатку здається, що загибель моряка сталася під час його роботи. За ним навіть сумує жінка, так і не дочекавшись звістки. Смерть для моряка – це ще одна подорож, ще один рейс «подали від своєї тривоги, / подали від цієї країни». Але виявляється, що «вірна смерть» моряка спричинена технічним спиртом. Зазвичай, таке не викликає особливого жалю, тому чоловікові доведеться просити «трохи ласки, / щоби було не надто жорстоко, / щоб не забули тобі покласти / по срібній монеті на кожне око»

7. Тема: зображення смерті моряка річкового флоту далеко від свого дому; фатальна невмотивована смерть, розмитість межі між життям і смертю

8. Ідея: показати нелегку долю моряка, який, покинувши рідну землю, приречений на смерть вдалині від дому.

9. Основна думка: моряк, обравши своїм шляхом далеку дорогу, таким чином відрікається від свого дому.

10. Почуття ліричного героя: горе, тривога, розпач, біль розлуки з коханою, чорна як кров, можливо, як кров самогубця

11. Алюзії. - Балада «Розставання» харківського поета-романтика Л. Боровиковського. У баладі Боровиковського йдеться про козака, який покинув дівчину, скорившись волі фатуму: «Блудить, літає козаченько в полі: / Козацька охота гірше неволі». С.Жадан романтичні кліше й стереотипи осмислює іронічно, залучає їх до процесу постмодерністської гри, немов балансує на межі щирості й пародіювання. У такий спосіб творчі здобутки митців доби романтизму стають продуктивним чинником сучасної української поезії.

- Німецька легенда «Лорелей»

- Вірш іспанського поета бароко Гонгори «Галерник»

12. Образи. Зорові: моряк, море, берег, мусони, баржі і шхуни, течія води, міднокоса жінка, електричні турбіни, скумбрія, спирт, зірки, серце; слухові: гул вітру, шум моря, жіночий голос
Головні образи — морської дороги, води, риби, смерті-коханої — взаємопов'язані

13. Колористика: сірий коричневий, срібний, мідний, чорний

14. Символічні образи

Міднокоса жінка — смерть або фатальна кохана

«На вірну смерть від чорної крові, / чорної крові, технічного спирту» — казкова мертва вода, і чорні ріки замовлянь, і міфологічна ріка забуття.

Спирт — пов'язаний із «мертвою водою»: ковток води в царстві мертвих означає неможливість повернутися до світу живих. На це також натякає чорний колір води, що співвідноситься з «антисвітом».

Образ риби (мертвої риби) – скумбрія — (грецьке слово «риба» осмислюється як акронім Христа) Мертва риба як атрибут героя, що має померти, натякає на безлізійність Жаданового світобачення: смерть людини співвідноситься зі смертю Бога. Риба парадоксальним чином співвідноситься зі смертю і свободою, включена в асоціативний ланцюжок «дорога – море – втеча – рай (земля обітована)».

Зірки — мрії

15. Художні засоби:

Епітети: річкового флоту, в прибережній глині, Стишені баржі, рухливі шхуни, басові струни, зі слонової кістки, риболовецькі артілі, мерехккі електричні турбіни, На золоті вогні малярії, на стомлений голос діви Марії, на обважнілі одеські тумани, на теплі лимани, На скумбрії плавники пурпурові, на рвані потоки нічного вітру, на вірну смерть, від чорної крові, технічного спирту, по срібній монеті, на кожне око.

Метафори: Смерть моряка річкового флоту / схована в прибережній глині; жінка, зі сріблом у горлі, / із серцем зі слонової кістки, / настоюється на своєму горі; ховає дощі глибоко в тілі; золоті вогні малярії; обважнілі одеські тумани; серце змушене буде / Спинитись.

Персоніфікація: мусони стоять в долині, Стишені баржі, рухливі шхуни говорять; плачуть риболовецькі артілі, пільма набіжить звідусюди.

Риторичні запитання: Чуєш, за міддю в її волосі / плачуть риболовецькі артілі?

16. Римуння: перехресне.

17. Висновок. У художньому просторі твору панує ірраціональна сила фатуму. Немає щастя морякові річкового флоту в непривітному світі, і так хочеться втечею притлумити біль любовної драми — повз «мерехккі електричні турбіни» ризикованим шляхом «на обважнілі одеські тумани» та «скумбрії плавники пурпурові», ну і, звичайно, «на вірну смерть».

Джерела

Авраменко О. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр

Авраменко. — К.: Грамота, 2019.

Борзенко О. І., Лобусова О. В. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. — Харків: Вид-во «Ранок», 2019

Борисюк І. В. Метафори смерті в поезії Сергія Жадана / І. В. Борисюк // Літературознавчі студії. - 2015. - Вип. 43(1). - С. 93-99. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lits_2015_43%281%29_14

Калинич О. Українська література: посібник для підготовки до ЗНО. — Тернопіль: Астон, 2021

Коваленко Л. Т., Бернадська Н. І. Українська література. Рівень стандарту: підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. — К.: Видавничий дім «Освіта», 2019.

Коломієць М. Візуалізація до вірша Сергія Жадана "Музика, очерет..." <https://www.youtube.com/watch?v=gpFUchncoO4>

Культуртригер Чому ЖАДАН такий популярний? Що буде далі? <https://www.youtube.com/watch?v=qFpJ29gHiDI>

Лепська К. Постмодернізм. Сучасна українська література. Підготовка до ЗНО

<https://www.youtube.com/watch?v=2wxa0ZvJ60c>

На всі 200 Сучасний літературний процес на ЗНО: постмодернізм, меми, угруповання, представники

<https://navsi200.com/literature/suchasnyi-literaturnyi-protses/>

Паращич В. В. Українська література. 11 клас. Рівень стандарту, академічний рівень. Плани-конспекти. — Х.: Вид-во «Ранок», 2011.

Підготовка до ЗНО Література елітарна і масова. Постмодернізм. https://www.youtube.com/watch?v=GXQE_UUfNuU

Слоньовська О. В. Українська література (профільний рівень): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / О. В. Слоньовська, Н. В. Мафтин, Н. М. Вівчарик. — Київ: Літера ЛТД, 2019.

Усі уроки української літератури. 11 клас. II семестр / укл. А. М. Гричина, Н. В. Жуковська. — Х.: Вид. Група Основа, 2019

MON UKRAINE Українська література. Сучасна українська література: пошуки нових форм і тем

<https://www.youtube.com/watch?v=8ZytxiRZgqs&t=4s>

Angie Schuster Сергій Жадан "Смерть моряка річкового флоту" (Ангела Богаченко)

<https://www.youtube.com/watch?v=8kDvileOJ8A>